

07/12/2020

Els pronoms febles en el català d'Eivissa

Stress shift in a second conjugation verb followed by one enclitic in Eivissan Catalan

kunəʃ- {r > ər} = tə	ALL-FEET-R(ωmin)	TROCHEE	FOOTBIN-μ	ALL-FEET-L(ωmin)	IAMB
a. [[kunə(ʰʃər)] _{ωmin} tə] _{ωmax}				**	*
b. [[ku(nəʰʃər)] _{ωmin} tə] _{ωmax}		*W	*W	*L	L
c. [[ku(ʰnə)ʃər] _{ωmin} tə] _{ωmax}	*W		*W	*L	L

Si bé s'ha estudiat com canvia l'accentuació dels verbs en companyia de pronoms febles en mallorquí, menorquí i en la varietat de Formentera, el Centre de Lingüística Teòrica i la Universitat de París han investigat el cas de l'eivissenc. En aquest mateix context, han vist que l'accent no varia, però que sí que ho fa en infinitius de la segona conjugació (acabats en *-er* i *-re*) i si l'arrel dels verbs acaba amb *-u*. Ambdós casos són especials per aquest dialecte, cosa que posa en relleu la diversitat del català i les seves connexions orals i escrites.

Tableau que mostra la derivació de la seqüència conèixer-te.

És sabut que en el català que es parla a les Illes Balears, a Mallorca i a Menorca, els pronoms febles que segueixen un imperatiu (*canta-l'hi*) o un infinitiu (*comprar-vos-ho*) causen que l'accent del verb es desplaci a l'última síl·laba de la seqüència sencera: *canta-l'hi*, *comprar-vos-hó*. En el català que es parla a Formentera, els pronoms febles també causen que l'accent del verb es desplaci, però si el pronom feble acaba en vocal o en *-s*, l'accent es desplaça a la penúltima síl·laba de la seqüència: *cantà-l'hi*, *comprar-vós-ho*. En canvi, per a l'eivissenc, no s'ha investigat fins ara com afecta la presència de pronoms febles postverbals en la posició de l'accent.

A diferència de la resta de subdialectes balears, els pronoms febles en eivissenc no afecten la posició de l'accent quan segueixen formes d'imperatiu. Mentre que a Formentera se sent *donà-l'hi*, a Eivissa se sent *dóna-l'hi*, com en català central. Ara bé, en els infinitius de la segona conjugació (*conèixer*, *vendre*), la presència de pronoms febles sí que desencadena el desplaçament de l'accent. L'accent en aquests casos, però, sempre es desplaça una síl·laba cap a la dreta, és a dir, a l'última síl·laba del verb, independentment del nombre de pronoms que el segueixin: *coneixèr-la*, *mereixèr-te-la*. Això fa que, d'una banda, s'evitin formes esdrúixoles (**conèixer-la*) i sobreesdrúixoles (**merèixer-te-la*), considerades excepcionals. D'altra banda, el desplaçament de l'accent té un efecte regularitzador: tots els infinitius seguits de pronoms febles en eivissenc s'accentuen de la mateixa manera (*cantàr-la*, *coneixèr-la*, *protegir-la*).

Els infinitius de la segona conjugació seguits de pronoms febles en eivissenc mostren encara una altra peculiaritat que no s'ha descrit per a cap altra varietat del català. Els infinitius de la segona conjugació es poden dividir en dos grups: els que acaben en *-er*, com *conèixer*, i els que acaben en *-re*, com *rompre*. Aquests últims, quan van seguits de pronoms febles, prenen la terminació d'infinitiu de l'altre grup de verbs, de manera que s'obtenen formes com ara *rompèr-la* i *encenèr-ho*. L'efecte que té la presència de pronoms febles en aquests casos torna a ser regularitzador: tots els infinitius de la segona conjugació seguits de pronoms febles en eivissenc presenten la mateixa terminació, independentment de la terminació que prenen els verbs quan no van seguits de pronoms febles (*corrèr-hi* però *córrer*, *aprenèr-ho* però *aprendre*).

Finalment, els verbs de la segona conjugació l'arrel dels quals acaba en *-u*, com *treure* o *jeure*, no només prenen la terminació *-er* quan van seguits de pronoms febles, sinó que seleccionen una forma modificada de l'arrel verbal. Així, formes com ara *creure-ho* o *jeure-hi* es pronuncien *creguèr-ho* i *jaguèr-hi* a Eivissa, amb presència d'un segment velar que també es troba en les formes de participi i de gerundi (*cregut* i *creguent*, *jagut* i *jaguent*).

Aquest estudi, emmarcat en la Teoria de l'Optimitat, ha permès comprendre amb detall el paper que tenen els pronoms febles en l'assignació de l'accent i la tria de morfemes verbals en les seqüències de verb seguit de pronoms febles en eivissenc. Aquesta investigació no només enriqueix els coneixements que tenim sobre la variació dialectal de la llengua catalana, sinó que aporta un conjunt de dades desconegudes fins ara que són rellevants per a l'estudi de les interaccions que s'estableixen entre la fonologia i la morfologia.

Eulàlia Bonet (1) i Francesc Torres-Tamarit (2)

¹ Centre de Lingüística Teòrica, Universitat Autònoma de Barcelona

² Francesc Torres-Tamarit (SFL, Université Paris 8, CNRS)

Eulalia.Bonet@uab.cat

Referències

Bonet, Eulàlia i Francesc Torres-Tamarit. 2010. **Allomorphy in pre-clitic imperatives in Formenteran Catalan: An output-based analysis.** A Sonia Colina, Antxon Olarrea i Ana Maria Carvalho (eds), *Romance Linguistics 2009. Selected papers from the 39th Linguistic Symposium on Romance Languages*, 337-352.

Torres-Tamarit, Francesc i Eulàlia Bonet. 2019. **Verb-clitic Structures in Eivissan Catalan: Recursive Prosodic Words and Allomorphy.** *Catalan Journal of Linguistics 18: Stress and its Phonological Interactions* (ed. by Fernando Martínez-Gil and Maria Ohannesian). 191-215.

Torres-Tamarit, Francesc i Clàudia Pons-Moll. 2019. **Enclitic-induced stress shift in Catalan.** *Journal of Linguistics 55 (2)*: 407-444.

[View low-bandwidth version](#)